

سرشناسه	نظری بولانی، گوهر، ۱۳۶۰ -
عنوان و نام پدیدآور	خلاقیات (مفاهیم، نظریه‌ها و آموزش آن) / گوهر نظری بولانی... [و دیگران]
مشخصات نشر	کرمانشاه: گوهر نظری بولانی، ۱۳۹۲.
مشخصات ظاهری	ظاهری : ۲۹۸ص.
شابک	۹۷۸-۶۰۰-۰۴-۰۴۰۶-۲
وضعیت فهرست نویسی	فیا
یادداشت	گوهر نظری بولانی ، عابدین دارابی عمارتی ، مسلم شاهرخی ، سالار دوستی.
یادداشت	کتابنامه
موضوع	اندیشه و تفکر خلاق
موضوع	خلاقیات
جایگزین رده بندی کنگره	۱۳۹۲ ۷۸۳/۴۰-BF
رده بندی دیویی	۵۳۱
شماره کتابشناسی ملی	۳۳۸۰۰۰

خلاقیات (مفاهیم، نظریه‌ها و آموزش آن)

- نویسندگان: گوهر نظری بولانی - عابدین دارابی عمارتی - مسلم شاهرخی - سالار دوستی
- ناشر: مؤلف
- نوبت چاپ: اول - کرمانشاه-۱۳۹۳
- تیراژ: ۱۰۰۰
- قطع: وزیری - ۲۹۸ص
- شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۰۴-۰۴۰۶-۲
- قیمت: ۱۵۰۰۰ تومان

فهرست مطالب

عنوان	صفحه
پیشگفتار.....	ذ
فصل اول / مبانی نظری خلاقیت	
تعاریف خلاقیت.....	۴
اصول اولیه خلاقیت.....	۹
خلاقیت به عنوان فرآیند.....	۱۰
مراحل به وجود آمدن تفکر خلاق.....	۱۳
ابعاد خلاقیت.....	۳۱
اجزاء متشکله خلاقیت.....	۳۳
توسعه خلاقیت.....	۳۵
طبقه‌بندی خلاقیت.....	۳۶
محصول خلاق.....	۳۸
خصوصیات افراد خلاق.....	۴۱
خلاقیت و فواید آن.....	۴۸
اهمیت خلاقیت.....	۴۹
روانشناسی و خلاقیت.....	۵۱

فصل دوم / خلاقیت در مکاتب روانشناسی

۶۱	مکتب روانکاوی.....
۶۳	نظریه رشد روانی - اجتماعی اریک اریکسون
۶۴	مکتب شناخت گرایی.....
۶۵	مؤلفه های شناختی خلاقیت
۶۸	مکتب سالت.....
۷۰	نظریه خلاقیت تایلور
۷۰	نظریه سینک کز سازی گوردون
۷۱	مکتب انسان گرا
۷۸	مکتب روان سنجی
۷۹	نظریه تورنس
۸۰	نظریه تحلیل عوامل گیلفورد
۸۱	نظریه نبوغ ذاتی خلاقیت
۸۱	رفتارگرایی و خلاقیت
۸۲	دیدگاه گانه نسبت به آفرینندگی
۸۳	نظریه افزایش ذهنی و خلاقیت
۸۴	مکتب عصب شناختی
۸۵	خلاقیت و مغز
۸۸	خلاقیت به عنوان ودیعه الهی
۸۸	خلاقیت به عنوان دیوانگی
۹۰	خلاقیت به عنوان نبوغ شهودی
۹۲	خلاقیت به عنوان نیروی حیاتی

۹۳	 نظریه تداعی گرایی
۹۴	 تئوری‌های تلاقی در خلاقیت

فصل سوم/ عوامل مؤثر بر خلاقیت

۹۹	 عوامل مؤثر در خلاقیت
۱۰۳	 ارتباط خلاقیت با هوش
۱۱۱	 خلاقیت و وراب
۱۱۲	 تفاوت خلاقیت با آوری
۱۱۳	 عوامل بازدارنده خلاقیت
۱۱۸	 خلاقیت و موانع
۱۳۳	 خلاقیت و مقاومت سازمانی
۱۳۵	 خلاقیت و CPS
۱۳۹	 خلاقیت و تفکر
۱۴۰	 خلاقیت و جنسیت
۱۴۰	 تأثیرات فرهنگ و محیط بر خلاقیت
۱۴۳	 خلاقیت در آموزش و پرورش

فصل چهارم/ ابزارهای سنجش خلاقیت

۱۵۵	 خلاقیت و آزمون
۱۵۶	 آزمون زمینه‌یابی مداد کاغذی سنجش خلاقیت (MPPT) تورنس
۱۷۴	 پرسشنامه ارزیابی میزان خلاقیت دانش آموزان توسط معلمان
۱۸۰	 پرسشنامه خلاقیت عابدی
۱۹۹	 آزمون خلاقیت گیلفورد

فصل پنجم / پژوهش‌های انجام شده در مورد خلاقیت

پژوهش‌های انجام شده در مورد خلاقیت ۲۱۵

فصل ششم / شیوه‌های آموزش و تمرین خلاقیت

۲۳۷	 خلاقیت و آموزش
۲۴۰	 روش‌های پیش‌مقزی
۲۴۱	 روش‌های حل مسئله
۲۴۳	 روش فهرست خصصیات
۲۴۶	 ارتباط اجباری
۲۴۶	 روش همراهی بی‌خطا / بازی بدیعه پردازی
۲۴۸	 روش تداعی تصویری
۲۴۹	 روش الگوبرداری از طبیعت
۲۵۰	 روش APC
۲۵۱	 اصول بیست گانه تورنس
۲۵۲	 روش‌های پرورش خلاقیت
۲۵۳	 راه‌های آموزش و پرورش خلاقیت
۲۶۹	 منابع و مأخذ

پیش‌گفتار

کیم وو چونگ^۱ (۱۹۸۹) یکی از چهره‌های خلاق معاصر (بنیانگذار شرکت عظیم دوو کره و نویسنده کتاب مشهور «سنگ فرش هر خیابان از طلاست» (این کتاب تنها پس از دو سال از تاریخ انتشار بیش از یک میلیون نسخه فروش داشته و تاکنون بیش از ۱۰ بار نیز در ایران تجدید چاپ شده است) می‌نویسد «نوآوری یک امر و نیاز زیربنایی زندگی انسان است آنچه که بعضی فکر می‌کنند مشکل نیست اگر شما به ابداعات و نوآوری‌های با ارزش دقت کنید، بنای خیلی از آن‌ها را واقعا ایده‌های بسیار ساده تشکیل می‌دهند اغلب هم نتایج بسیار ارزشمند به همراه می‌آورند... نوآوری، ابداعات و اختراعات نقش بزرگی در تاریخ بشر دارد. نوآوری و ابداعات با عزم، تصمیم و اراده یک شخص خلاق شروع می‌شود که سعی می‌کند با درهم شکستن ایده‌های معمولی و موجود در این عصر خلاق و زمان، چیز جدیدی را دهد یا بسازد. من همواره تاکید کرده‌ام که خلاق بودن برای اشخاص بسیار با اهمیت است زیرا افراد خلاق، مبتکر و سازنده به تاریخ شکل و به جهان جهت می‌دهند. توین بویگسانی را که به پیشرفت تمدن و فرهنگ جامعه‌شان کمک می‌کنند «اقلیت خلاق» می‌نامد که بسیار هم

معدودند اما تاثیر این اقلیت‌ها به نسبت تعدادشان نیست بلکه قدرت ابداع و خلاقیت آنها تعیین کننده میزان نفوذشان در جامعه است. الهامات و تراوشات ذهنی این اقلیت است که به اکثریت غیر خلاق امکان می‌دهد در پیشرفت جامعه‌شان سهیم شوند این وظیفه اقلیت‌ها نسبت به جامعه‌شان است و بدون همکاری و کمک آن‌ها فرهنگ‌ها و جوامع پیشرفتی نخواهند داشت. اقلیت‌ها موظف‌اند اکثریت غیر خلاق را اصلاح کرده و پرورش دهند چنانچه اقلیت‌ها اینگونه عمل نکنند زوال جامعه و تمدن تسریع خواهد شد به عقاید افکندن این اقلیت خلاق، سقوط جامعه و فرهنگ را بدنبال خواهد داشت. زانیکه راه‌های خلاق برای توسعه و پیشرفت جامعه بکار گرفته نشود و زمانی که اقلیت خلاق به صورت اقلیت کنترل شده درآید جامعه به سوی نابودی و فنا قدم برخواهد داشت. اقلیت پیشرفت و تمدن جامعه و یا سوق دادن آن در جهت زوال و ویرانی به عهد اقلیت خلاق است... شما حتما می‌پرسید چگونه می‌توان عضو اقلیت خلاق شد خوب اول از همه باید بگویم چه چیزی نبایست باشید، فرصت طلب، تماشاچی و شکست گرا نباشید.

خلق فکر، ایده و مفاهیم نو همواره اساس اختراعات، اکتشافات و پیدایش راه‌های مناسب برای حل مسائل و مشکلات در زندگی انسان به شمار می‌آیند. جوامع پیشرفته و متمدن گذشته و حال پیوسته به ارزش و اهمیت این توانمندیهای ذهنی و فکری انسان توجه نموده و در صدد تقویت آن برآمده و از این طریقه به توسعه، رفاه، ترقی و خوشبختی نائل آمده‌اند. چراکه بقول ارسطو «ابتکار، یگانه عامل و پرورش پیشرفت انسان به شمار می‌آید» (مؤید نیا، ۱۳۸۴، ص ۱۶۵). به این ترتیب ضعیف به رآیند بروز خلاقیت‌ها در جوامع عقب مانده نیز موجب بدبختی، فقر و فلاکت خواهد بود. در دنیای پیچیده کنونی که شاهد رقابت‌های بسیار فشرده جوامع مختلف برای دستیابی به جدیدترین تکنولوژی‌ها و منابع قدرت هستیم، افراد تیزهوش، خلاق و صاحبان

اندیشه‌های نو و مبتکرانه، همانند گرانیهاترین سرمایه‌ها، از جایگاه بسیار والا و ارزشمندی برخوردار هستند بطوریکه بقول توین بی یک شانس بدست آوردن خلاقیت بالقوه، می‌تواند موضوع زندگی و مرگ هر جامعه‌ای باشد (کفایت، ۱۳۷۳، ص ۳). بی‌مبالغه می‌توان گفت که وجه مشخص و بارز جهان امروز، همانا تغییر و تحول است که هیچ زمینه‌ای بدون تاثیر آن باقی نیست چرا که بقول هراکلیتوس در حیات چیزی پایدار نیست مگر دگرگونی برای این اساس امرسون ثبات احمقانه را زائیده مغزهای کوچک می‌سازد (موبدینا، ۱۳۸۴، ص ۱۶۴). صرف تغییر ارزش تلقی شده و عاملان تغییر نوآوران ارزش‌ها می‌شوند که دگرگونی‌ها را با امید به بهبودی هرچه بیشتر و بیشتر سبب می‌شود. از این رو هرگونه اختراع، اکتشاف، ابداع و ابتکار خود اشکال تحول بوده و موجب می‌شوند.

بدیهی است خلاقیت صرفاً شامل بر تفکر و عملکرد ذهنی افراد خاص و عرصه‌های ویژه زندگی نیست بلکه تقریباً تمامی افراد اعم از دانش‌آموز، دانشجو، کارمند، کشاورز، خانه‌دار و... در مدرسه، محل کار و مزرعه حتی با دارا بودن حد متوسط بهره هوشی می‌توانند دارای عملکرد خلاقانه در زمینه‌های مختلف زندگی باشند.

تحقیقات اخیر تورنس^۱ (۱۹۷۳) و پارنز (۱۹۶۳) یکی از نشان داده است که خلاقیت در تمام فعالیت‌های فردی و گروهی مشاهده شده است و ضعف بالقوه قابل پرورش، در همه انسان‌ها وجود دارد (همتی، ۱۳۸۷، ص ۲۰۰). تورنس (به نقل از اونیل، عابدی و اسپیل برگر^۲، ۱۹۹۴) اشاره می‌کند که طی ۱۵ سال نزدیک مطالعاتی و آموزش تفکرات خلاق، شواهدی را یافته‌اند که نشان می‌دهند خلاقیت را می‌توان

1 - Torrance

2 - O' Neil " Abedi & Spial Berger

آموزش داد بر این اساس است که طی سال‌های اخیر پژوهش و ساخت آزمون‌های خلاقیت رونق پیدا کرده است (دائمی و مقیمی، ۱۳۸۳).

ادوارد دی‌بونو^۱ (۱۹۹۲) در کتاب خلاقیت کارآمد می‌گوید «هیچ‌چیز سودمندتر و باشکوه‌تر از این نیست که ایده‌ی جدید و ثمربخشی اهداف شما را برآورده سازد» (قاسمی، ۱۳۷۶، ص ۲۰). هرچند فرض است که خلاقیت به عنوان توانایی ذهنی ابداع نوآوری از ابتدای زندگی بشر وجود داشته و همواره نیز ارزشمند بوده است لکن توانایی به آن در طول تاریخ، بیشتر به عنوان نتیجه طبیعی عملکرد ذهنی افراد باهوش و مستعد در نظر گرفته می‌شده و تا یک قرن پیش مطالعه اختصاصی در مورد آن صورت نگرفته بود. اما خوشبختانه امروزه دانشمندان، متخصصان، کتاب‌ها، مجلات، تست‌ها و... زیادی وجود دارند که به‌طور تخصصی به بحث خلاقیت می‌پردازند. با وجود این، توجه علمی به بحث خلاقیت عمر پیدایش آن را ندارد در واقع تاریخچه مطالعات علمی در مورد خلاقیت و عناصر تشکیل‌دهنده آن به پیش از یک قرن نمی‌رسد. موضوع خلاقیت ابتدا مورد توجه دانشمندان علوم اجتماعی و روان‌شناسی قرار گرفته و برای اولین بار دانشمندی بنام گیلفورد^۲ در سال ۱۹۵۰ میلادی تحقیقات علمی خود را در مورد ماهیت، عناصر تشکیل‌دهنده و کارکرد تفکر خلاق شروع نمود (طالب‌زاده، ۱۳۷۵، ص ۱ و ۲).

1 - Edward De Bono

2 - Guilford